18 അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ

ശ്രീരാമ ഉവാച .

ആർദ്രാ+ന്ത്ര തീന്ത്രീ-ഗഹനോ വികാരീ പരി-പാത-വാൻ .
ദേഹഃ സ്ഫുരതി സംസാരേ സോഽപി ദുഃഖായ കേവലം ..18.1..

അ+ജ്ഞോഽപി തജ്-ജ്ഞ-സദൃശോ വലിതാത്മ-ചമത്-കൃതിഃ .
യു+ക്ത്യാ ഭ+വ്യോഽ+പ്യഭ+വ്യോഽപി, ന ജഡോ നാപി ചേതനഃ ..18. 2..

ജഡാ-ജഡ-ദൃശോർ-മധ്യേ ദോലാ-യിത-ദുരാ-ശയഃ .
അവിവേകീ വിമൂ-ഢാത്മാ മോഹ-മേവ+പ്രയച്ഛതി .. 18.3..

സ്തോകേ-നാനന്ദ-മായാതി സ്തോകേ-നായാതി ഖേദിതാം .
നാസ്തി ദേഹ-സമഃ(ശ്) ശോ+ച്യോ നീചോ ഗുണ-ബഹിഷ്-കൃതഃ .. 18.4..

ആഗമാ-പായിനാ നിത്യം(ൻ) ദന്ത-കേസര-ശാലിനാ .
വികാസ+സ്മിത-പുഷ്പേണ+ പ്രതി+ക്ഷണ-മലങ്കൃതഃ .. 18.5..

ഭുജശാഖോ ഘന+സ്കന്ധോ+ദ്വിജ+സ്തംഭ+ശുഭ+സ്ഥിതിഃ .
ലോചനാ-ലിബിലാ+ക്രാന്തഃ(ശ്) ശിരഃ(ഫ്)പീഠ-ബൃഹത്-ഫലഃ .. 18.6..

ശ്രവ-ദന്തര-സ+ഗ്രസ്തോ ഹസ്ത-പാദസു-പല്ലവഃ .
ഗുല്മവാൻ-കാര്യ-സംഘാതോ വിഹംഗ-മകൃതാ+സ്പദഃ .. 18.7..

സ+ച്ഛായോ ദേഹവൃ+ക്ഷോഽയം(ഞ്) ജീവപാന്ഥ-ഗണാ+സ്പദഃ .
ക+സ്യാത്മീയഃ(ഖ്) കസ്യ പര ആസ്ഥാ-നാസ്ഥേ കിലാ+ത്ര കേ .. 18.8..

താത സന്തര-ണാർഥേന ഗൃഹീ-തായാം പുനഃ(ഫ്) പുനഃ .
നാവി ദേഹ-ലതായാം ച കസ്യ+സ്യാദാത്മ-ഭാവനാ .. 18.9..

ദേഹ-നാമ്നി വനേ ശൂ+ന്യേ ബഹു-ഗർത-സമാകുലേ .
തനൂ-രുഹാ-സംഖ്യ-തരൗ വിശ്വാസം(ങ്) കോഽധിഗച്ഛതി .. 18.10..

മാംസ+സ്നാ(യുഅ)+സ്ഥി വലിതേ ശരീര-പടഹേഽദൃഢേ .
മാർജാരവ-ദഹം താത തിഷ്ഠാ+മ്യത്ര ഗത+ധ്വനൗ .. 18.11..

സംസാ-രാര+ണ്യ സംരൂഢോ വിലസ+ച്ചിത്ത-മർകടഃ .
ചിന്താ-മഞ്ജരി-താകാരോ ദീർഘ-ദുഃഖ-ഘുണ+ക്ഷതഃ .. 18.12..

തൃഷ്ണാ-ഭുജംഗ-മീഗേഹം കോപ-കാക-കൃതാലയഃ .
സ്മിത-പുണ്യോദ്-ഗമഃ(ശ്)ശ്രീമാഞ്-ഛുഭാ-ശുഭ-മഹാ-ഫലഃ .. 18.13..

സുസ്കന്ധൗഘ-ലതാ-ജാലോ ഹസ്ത+സ്തബക-സുന്ദരഃ .
പവന+സ്പന്ദിതാ-ശേഷ+സ്വാംഗാ-വയവ-പല്ലവഃ .. 18.14..

സർവേന്ദ്രിയ-ഖഗ-ധാരഃ സുജാനു+സ്തംഭ ഉന്നതഃ .
സരസ+ച്ഛായയാ യുക്തഃ(ഖ്) കാമ-പാന്ഥ-നിഷേവിതഃ .. 18.15..

മൂർധ-സ+ഞ്ജനിതാ്യ്ദീർഘ-ശിരോരുഹ-തൃണാ-വലിഃ .
അഹങ്കാര-ഗൃ+ധ്ര കൃത,കുലായഃ(സ്) സുഷിരോ-ദരഃ .. 18.16..

വിച്ഛിന്ന-വാസനാ-ജാല,മൂല+ത്വാദ്-ദുർലവാ-കൃതിഃ .
വ്യായാമ-വിരസഃഖ് കായ+ഌ+ക്ഷോ്യയം ന സുഖായ മേ .. 18.17..

കലേവര-മഹ+ങ്കാര-ഗൃഹ+സ്ഥസ്യ മഹാഗൃഹം .
ലുഠ+ത്വ+ഭ്യേതു വാ+സ്ഥൈര്യം കിമനേന മുനേ മമ .. 18.18..

പങ്ക്തി-ബദ്ധേ+ന്ദ്രിയ-പശും വല+ത്തൃഷ്ണാ-ഗൃഹാം-ഗനം .
രാഗ-രഞ്ജിത-സർവാംഗം നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.19..

പൃഷ്ഠാ+സ്ഥി-കാഷ്ഠ-സംഘട്ട,പരി-സങ്കട-കോടരം .
ആ+ന്ത്ര-രജ്ജു-ഭിരാ-ബദ്ധം നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.20..

പ്രസൃത+സ്നായു-ത+ന്ത്രീകം രക്താംബു-കൃത-കർദമം .
ജരാമങ്കോല-ധവലം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.21..

ചിത്ത-ഭൃ+ത്യ-കൃതാനന്ത-ചേഷ്ടാ-വഷ്ടബ്ധ-സംസ്ഥിതി .
മിഥാ-മോഹ-മഹാ+സ്ഥൂണം നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.22..

ദുഃഖാർ-ഭക-കൃതാ+ക്രന്ദം സുഖ-ശയ്യാ-മനോ-രമം .
ദുരീഹാ-ദഗ്ധ-ദാസീകം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ)ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.23..

മലാഢ്യ-വിഷയ+വ്യൂഹ-ഭാണ്ഡോ-പസ്കര-സങ്കടം .
അജ്ഞാന+ക്ഷാര-വലിതം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.24..

ഗുൽഫ-ഗുഗ്ഗുലു-വി+ശ്രാന്ത-ജാനൂർധ്വ+സ്തംഭ-മസ്തകം .
ദീർഘ-ദോർ-ദാരു-സുദൃഢം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.25..

പ്രകടാക്ഷ-ഗവാ+ക്ഷാന്തഃ(ഖ്) ക്രീഡഥ്-പ്രജ്ഞാ-ഗൃഹാം-ഗനം .
ചിന്താ-ദുഹി-തൃകം ബ്രഹ്മ+ന്നേഷ്ടം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.26..

മൂർധ-ജാ+ച്ഛാ-ദന+ച്ഛന്ന,കർണ+ശ്രീ-ചന്ദ്ര-ശാലികം .
ആദീർ-ഘാംഗുലി-നിർവ്യൂഹം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ)ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.27..

സർവാംഗ-കുഡ്യ-സംഘാത-ഘന-രോമ-യവാ+ങ്കുരം .
സംശൂന്യ-പേട-വിവരം നേഷ്ഠം(ൻ)ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.28..

നഖോർണ-നാഭി-നിലയം സര-മാരണി-താന്തരം .
ഭാങ്കാര-കാരി-പവനം നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.29..

പ്രവേശ-നിർഗമ+വ്യ+ഗ്ര-വാത-വേഗ-മനാരതം .
വിതതാ+ക്ഷ ഗവാ+ക്ഷം(ൻ) തന്നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.30..

ജിഹ്വാ-മർക-ടികാ+ക്രാന്ത-വദന+ദ്വാര-ഭീഷണം .
ദൃഷ്ട-ദന്താ+സ്ഥി-ശകലം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.31..

ത്വക്-സുധാ-ലേപ-മസൃണം യ+ന്ത്ര-സഞ്ചാര-ചഞ്ചലം .
മനഃ(സ്) സദാര-വുനോത്-ഖാതം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.32..

സ്മിത-ദീപ+പ്രഭോദ്-ഭാസി+ക്ഷണ-മാനന്ദ-സുന്ദരം .
ക്ഷണം വ്യാപ്തം തമഃ(ഥ്)പൂരൈർ-നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.33..

സമസ്ത-രോഗായ-തനം വലീ-പലിത-പത്തനം .
സർവാധി-സാര-ഗഹനം(ൻ) നേഷ്ഠം(ൻ) ദേഹ-ഗൃഹം മമ .. 18.34..

അ+ക്ഷർക്ഷ+ക്ഷോഭ-വിഷമാ ശൂന്യാ നിഃ(സ്)സാര-കോടരാ .
തമോ-ഗഹന-ദിക്കു+ഞ്ജാ നേഷ്ടാ ദേഹാ+ടവീ മമ .. 18.35..

ദേഹാലയം(ൻ) ധാരയിതും, ന ശക്നോമി മുനീ+ശ്വരഃ .
പങ്ക-മഗ്നം സമു+ദ്ധർതും ഗജ-മല്ല-ബലോ യഥാ .. 18.36..

കിം ശ്രിയാ കിം(ഞ്) ച രാ+ജ്യേന കിം(ങ്) കായേന കിമീ-ഹിതൈഃ .
ദിനൈഃ(ഖ്) കപി-തയൈ-രേവ കാലഃ(സ്) സർവ നികൃ+ന്തതി .. 18.37..

രക്ത-മാംസ-മയ+സ്യാസ്യ സബാ+ഹ്യാ+ഭ്യന്തരം മുനേ .
നാശൈക-ധർമിണോ+ബ്രൂഹി കൈവ കായസ്യ രമ്യതാ .. 18.38..

മര-ണാവ-സരേ കായാ ജീവം(ൻ) നാനു-സര+ന്തി യേ .
തേഷു താത കൃതഘ്നേഷു കൈ-വാ+സ്ഥാ വദ ധീമതാം .. 18.39..

മത്തേഭ-കർണാ+ഗ്ര-ചലഃ(ഖ്) കായോ ലംബാംബു-ഭംഗുരഃ .
ന സ+ന്ത്യ-ജതി മാം യാവ+ത്താവ-ദേനം(ൻ) ത്യജാമ്യഹം .. 18.40..

പവന+സ്പന്ദ-തരലം പേലവഃ(ഖ്) കായ-പല്ലവഃ .
ജർജര+സ്തനു-വൃത്ത+ശ്ച നേഷ്ടോ മേ കടു-നീരസഃ .. 18.41..

ഭു+ക്ത്വാ പീത്വാ ചിരം(ങ്) കാലം ബാല-പല്ലവ-പേലവാം .
തനുതാ-മേത്യ യ+ത്നേന വിനാശ-മനു-ധാവതി .. 18.42..

താ+ന്യേവ സുഖ-ദുഃഖാനി ഭാവാ-ഭാവ-മയാ+ന്യസൗ .
ഭൂയോഽ+പ്യനു-ഭവൻ-കായഃ(ഫ്) പ്രാകൃതോ ഹി ന ലജ്ജതേ .. 18.43..

സുചിരം പ്രഭൂതാം കൃത്വാ സംസേവ്യ വിഭവ+ശ്രിയം .
നോ+ച്ഛ്രായ-മേതി ന+സ്ഥൈര്യം(ങ്) കായഃ(ഖ്) കിമിതി പാ+ല്യതേ .. 18.44..

ജരാ-കാലേ ജരാ-മേതി മൃ+ത്യു-കാലേ തഥാ മൃതിം .
സമ ഏവാ-വിശേഷ+ജ്ഞഃ(ഖ്) കായോ ഭോഗി-ദരി+ദ്രയോഃ .. 18.45..

സംസാരം-ഭോധി-ജഠരേ തൃഷ്ണാ-കുഹര-കാന്തരേ .
സുപ്ത+സ്തിഷ്ഠതി മു+ക്തേഹോ മൂകോഽയം കായ-കച്ഛപഃ .. 18.46..

ദഹനൈ-കാർഥ-യോ+ഗ്യാനി കായ-കാഷ്ഠാനി ഭൂരിശഃ .
സംസാ-രാബ്ധാ-വിഹോ+ഹ്യന്തേ ക+ഞ്ചി+ത്തേഷു നരം വിദുഃ .. 18.47..

ദീർഘ-ദൗരാ+ത്മ്യ-വലയാ നിപാത-ഫല-പാതയാ .
ന ദേഹ-ലതയാ കാര്യം കിഞ്ചി-ദസ്തി വിവേകിനഃ .. 18.48..

മജ്ജൻ-കർദമ-കോശേഷു ഝടി+ത്യേവ ജരാം(ങ്) ഗതഃ .
ന+ജ്ഞായതേ-യാത്യ-ചിരാഥ് കഃ(ഖ്) കഥം(ൻ)ദേഹ-ദർദുരഃ .. 18.49..

നിഃ(സ്)സാര-സകലാ-രംഭാഃ(ഖ്) കായാ+ശ്ചപല-വായവഃ .
രജോ-മാർഗേണ ഗ+ച്ഛന്തോ ദൃ+ശ്യന്തേ നേഹ കേനചിത് .. 18.50..

വായോർ-ദീപസ്യ മനസോ ഗ+ച്ഛതോ+ജ്ഞായതേ ഗതിഃ .
ആഗ+ച്ഛ-തശ്ച ഭഗവഞ്-ഛരീരസ്യ കദാചന .. 18.51..

ബദ്ധാ+സ്ഥായേ ശരീ-രേഷു ബദ്ധാ+സ്ഥായേ ജഗഥ്-സ്ഥിതൗ.
താ+ന്മോഹ മദിരോ+ന്മത്താൻ-ധിഗ്ധി-ഗസ്തു പുനഃ പുനഃ .. 18.52..

നാഹം(ൻ) ദേഹസ്യ നോ ദേഹോ മമ നായ-മഹം തഥാ .
ഇതി വി+ശ്രാന്ത-ചിത്താ യേ തേ മുനേ പുരുഷോ+ത്തമാഃ .. 18.53..

മാനാവ-മാന-ബഹുലാ ബഹു-ലാഭ-മനോരമാഃ .
ശരീര-മാത്ര-ബ+ദ്ധാസ്ഥം(ങ്) ഘ്നന്തി ദോഷ-ദൃശോ നരം .. 18.54..

ശരീ-രശ്വ+ഭ്രശാ-യിന്യാ പിശാ+ച്യാ പശലാം-ഗയാ .
അഹങ്കാര-ചമത്-കൃത്യാ ഛലേന ഛലിതാ വയം .. 18.55..

പ്രജ്ഞാ വരാകീ സർവൈവ കായ-ബദ്ധാ+സ്ഥയാ-നയാ .
മിഥ്യാ+ദ്യാന-കുരാക്ഷസ്യാ ഛലിതാ കഷ്ട-മേകികാ .. 18.56..

ന കിഞ്ചി-ദപി ദൃശ്യേ്യ്സ്മിൻഥ്.സത്യം തേന ഹതാത്മനാ .
ചിത്രം(ൻ) ദഗ്ധ-ശരീരേണ ജനതാ വി+പ്ര-ലഭ്യതേ .. 18.57..

ദിനൈഃ(ഖ്) കതി-പയൈ-രേവ നിർഝരാംബു-കണോ യഥാ .
പത+ത്യയ-മയ(ത്)ത്നേന ജരഠഃ(ഖ്) കായ-പല്ലവഃ .. 18.58..

കായോ്യ-മചിരാ-പായോ ബുദ്ബുദോ്ംബു-നിധാവിവ .
വ്യർഥം കാര്യ-പരാവർതേ പരിസ്ഫുരതി നിഷ്ഫലഃ .. 18.59..

മിഥാ+ജ്ഞാന-വികാരേ്സ്മിൻഥ്. സ്വപ്ന-സംഭ്രമ-പത്തനേ .
കായേ സ്ഫുട-തരാ-പായേ+ക്ഷണ-മാ+സ്ഥാ നമേ+ദ്വിജ .. 18.60..

തഡിത്ഷു ശര-ദ+ഭ്രേഷു ഗന്ധർവ-നഗ-രേഷു ച
സ്ഥൈ+ര്യം യേന വിനിർണീതം സ വി+ശ്വസിതു വി+ഗ്രഹേ .. 18.61..

സതത-ഭംഗുര-കാര്യ-പരമ്പരാ
വിജയി-ജാത-ജയം ഹഠ-വൃത്തിഷു .
പ്രബല-ദോഷ-മിദം(ൻ)തു കലേവരം
തൃണ-മിവാഹ-മപോ+ഹ്യ സുഖം സ്ഥിതഃ .. 18.62..

ഇത്യാർഷേ ശ്രീമ+ദ്വാസിഷ്ഠ-മഹാ-രാമായണേ വാല്മീകീയേ
വൈരാഗ്യ+പ്രകരണേ കായ-ജുഗുപ്സാ നാമാഷ്ടാ-ദശഃ(സ്) സർഗഃ .. 18..
ഓം
****